

Si j'étais roi

Si j'étais roi 1), of althans iets had in te brengen over Nederlandse industriepolitiek, dan zou ik:

1. constateren, dat tussen 1970-1980 de werkgelegenheid in de industrie (incl. bouw) met 20% is afgenomen. Ik zou bang zijn dat de drie nog steeds doorwerkende factoren, te weten een toenemende beroepsbevolking, een hoge uitstoot uit de industrie en de steeds geringer wordende opvangmogelijkheden elders, de 500.000 werklozen in 1985 tot een zich zelf vervullende voorspelling maken;

2. met afgunst kijken naar de landbouw waarin slechts 5% van de beroepsbevolking werkt tegen rond 30% in de industrie (incl. bouw), terwijl de landbouw toch zoveel beter wordt bediend. Jaloezie, niet eens zozeer om de forse subsidies, doch wél omdat de agrarische politiek wordt gevoerd vanuit een departement dat zich nauw voelt verbonden met de landbouw en dat met deskundigheid ervoor vecht. Een soortgelijk departement, uitsluitend voor industrie en energie, met een zelfde gespecialiseerde kennis en niet met vele vingers in de pap zoals nu het Ministerie van Economische Zaken, doch met één doelstelling — de industrie uit de misère helpen —, zou mij een voorwaarde lijken voor de opbouw van een consistent industriebeleid;

3. die minister voor de industrie gaarne voor een gedeelte ambtenaren toewensen met een behoorlijke bedrijfservaring die worden bijgestaan door een kleine adviesraad van deskundigen (een soort Raad van Commissarissen). Deze „Raad van Commissarissen” mag niet zozeer een representatieve functie hebben, noch te veel aan een achterban gebonden zijn. Voor dit laatste zou het parlement moeten zorgen;

4. beleefd verzoeken om de tientallen subsidieregelingen om te bouwen tot een overzichtelijk geheel, waarin een ondernemer zonder hulp van een „subsidioloog” zijn weg kan vinden. Deze nieuwe opzet zou zich moeten richten op slechts enkele doelstellingen, nl. voor alles bevordering van de werkgelegenheid op langere termijn en daarnaast een zekere ruimtelijke ordening en bescherming van het milieu;

5. de Tweede Kamer, de vakverenigingen, de ondernemers en alle leden van ondernemingsraden laten voorrekenen dat steun aan zwakke bedrijven de meest kostbare en meest riskante vorm is van industriepolitiek. Alleen bij drastische saneringen en een tijdelijke matiging van de concurrentie (staal) heeft dit zin;

6. ervoor pleiten om langs de weg van fiscale, subsidie- en garantieregelingen vooral datgene te stimuleren wat een R en D-achtergrond heeft. Dit kan leiden tot eigen „know-how” en patenten, kortom iets wat technisch/commercieel hoogwaardig is en mogelijk internationaal is te gebruiken;

7. de ministers van Onderwijs, Wetenschappen en Industrie vriendelijk vragen om gemeenschappelijk te bezien hoe het beroepsonderwijs beter kan worden afgestemd op het bedrijfsleven (zoals in Frankrijk), hoe de universitaire studie praktischer kan worden gemaakt (zoals in de Angelsaksische landen), hoe het informele circuit tussen technische en economische hogescholen/faculteiten enerzijds en het bedrijfsleven anderzijds kan worden bevorderd (zoals in Duitsland en Zwitserland), en hoe in het algemeen in de ivoren toren van wetenschap en research het werkgelegenheidsargument meer ingang kan vinden;

8. erop aandringen een studie te maken van het Franse en Amerikaanse overheidsaankoopbeleid ten einde een mengsel daarvan zonder veel veranderingen in Nederland in te voeren;

9. mij afvragen of er niet iets fundamenteel mis is in een economie, waar voor de banken en verzekeringsmaatschappijen de bomen tot de hemel groeien, terwijl de industrie/bouw te lijden heeft onder slechte balansverhoudingen en een interestlast die het leeuwedeel van de bedrijfsresultaten opslokt, zodat voor het doen van investeringen weinig overblijft. Natuurlijk zou ik iets weten van de oorzaken: de rente in het buitenland (met name de VS), de geringe spaarzin van de bevolking (de nationale besparingen daalden van 20% in 1970 tot rond 12% in 1980), de hoge collectieve voorzieningen, en het financieringstekort van de staat. Maar desondanks zou ik de vraag stellen of we voor de hoge reële interest, sommige fraaie pensioenvoorzieningen e.d., niet tegelijkertijd een buitensporige prijs betalen in de vorm van hoge werkloosheid en onvolgende woningbouw. Zou er wellicht toch van sommige socialistische plannen om enig geld uit de „financiële” sfeer terug terug te sluisen naar de „reële” sfeer iets zijn te maken?;

10. mij niet overgeven aan doemdenken, maar met enige zorg zien naar wat verschillende jonge, doch vooral ook de oude, industrielanden doen om het bedrijfsleven meer armslag te geven in een decennium van weinig economische groei. Thatchers maatregelen om de Engelse industrie te zuiveren van haar inefficiëntie zijn hard maar voor een deel blijkbaar nodig, de aanbodsfilosofie van Reagan en zijn „deregulation” hebben hun goede kanten, van de Franse logica in de industriepolitiek valt veel te leren . . . kortom, de concurrentiestrijd op de exportmarkten zal harder worden en voor een Nederlandse industriepolitiek is de grondslag nog maar nauwelijks gelegd.

J. E. Andriessen

1) Een bijna vergeten opera van A. Adam.